

w sposób planowy i bardzo konsekwentny do przywrócenia świadomości historycznych związków Ziemi Zachodnich i Północnych z niemieczyzną. W programie badawczym przewiduje się także przeprowadzenie szczegółowych studiów socjologicznych nad postawą społeczeństwa polskiego wobec niemieckiego dziedzictwa kulturowego.

Generalnie, zamierza się przeprowadzić z jednej strony możliwie dokładną analizę nowej sytuacji na Ziemiach Zachodnich i Północnych, z drugiej zaś – ustalić podstawowe opcje jakie mogą zarysować się w najbliższej przyszłości. W tym też sensie program przyczyni się zarówno do poszerzenia wiedzy na temat skomplikowanych problemów kształtowania się tożsamości narodowej, jak i do wypracowania w miarę spójnej i przemyślanej polityki władz polskich.

Ze względu na interdyscyplinarny charakter programu, konieczne jest zastosowanie bardzo zróżnicowanych metod badawczych. W przypadku historyków niezbędne jest przeprowadzenie typowych badań archiwalnych, zarówno w urzędach centralnych, jak i na szczeblu wojewódzkim. Prawnicy muszą przeanalizować rozporządzenia władz pod kątem ich zgodności z ustawodawstwem obowiązującym w PRL, ale i również z normami i zwyczajami przyjętymi w innych krajach. Historycy sztuki muszą poddać krytycznej analizie politykę muzealną i konserwatorską w odniesieniu zarówno do obiektów stałych, jak i ruchomych. Socjologowie wykorzystując powszechnie znane techniki, w rodzaju wywiadu, ankiety, obserwacji uczestniczącej, przeprowadzą dokładne rozpoznanie stanu świadomości społeczeństwa polskiego na Ziemiach Zachodnich i Północnych.

Badania nad problemem niemieckiego dziedzictwa kulturowego we współczesnej Polsce mają przede wszystkim na celu określenie stopnia jego zaistnienia w świadomości polskiej oraz wpływu na proces kształtowania się polskiej tożsamości narodowej. Pod względem terytorialnym w zasadzie nie będą one wykraczały poza b. ziemie niemieckie przejęte po 1945 r. przez stronę polską; chronologicznie obejmą okres po II wojnie światowej, ze szczególnym jednak położeniem nacisku na sytuację obecną.

ZBIGNIEW MAZUR

GOSPODARCZO-SPOŁECZNE I PRAWNE ASPEKTY INWESTYCJI NIEMIECKICH W WOJEWÓDZTWACH GORZOWSKIM JELENIOGÓRSKIM, POZNAŃSKIM, SZCZECIŃSKIM I ZIELONOGÓRSKIM

W ramach projektu badawczego zleconego przez Wojewodę Poznańskiego i finansowanego przez Komitet Badań Naukowych prowadzone są badania nad gospodarczo-społecznymi i prawnymi aspektami inwestycji niemieckich

w województwach gorzowskim, jeleniogórskim, poznańskim, szczecińskim i zielonogórskim. Okres realizacji projektu obejmuje lata 1994-1996.

Podjęcie takich badań jest uzasadnione wieloma względami. Poważne inwestycje z krajów zachodnich stanowią w tych województwach, jak i w innych częściach Polski istotny warunek znacznego przyspieszenia procesu restrukturyzacji i modernizacji gospodarki. Polska nie dysponuje bowiem odpowiednimi środkami finansowymi, aby zapewnić na dużą skalę transfer nowoczesnych technologii i metod organizacji przedsiębiorstw. Szczególnie istotne dla Polski jest ściągnięcie poważnych inwestycji z Niemiec, co jest związane z dużym potencjałem finansowym i bardzo wysokim poziomem technologicznym gospodarki tego kraju.

Do prowadzenia badań nad inwestycjami niemieckimi w pięciu analizowanych województwach skłania także potrzeba stałego doskonalenia w Polsce koncepcji współpracy gospodarczej z Niemcami, tak w skali całego kraju, jak i poszczególnych regionów (zwłaszcza regionów przygranicznych). Wypracowanie coraz lepszej koncepcji jest niezbędne nie tylko dlatego, aby wpływać na intensyfikację współpracy i zapewnić jak największą efektywność tej współpracy. Jest ono konieczne i z tego względu, że w Niemczech prowadzi się w kręgach rządowych, gospodarczych i naukowych intensywne dyskusje nad polityką gospodarczą w stosunku do Polski.

Badania nad inwestycjami niemieckimi wynikają także z potrzeby śledzenia realizacji zawartego przez RP i RFN 17 czerwca 1991 r. traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaźni, który kładzie duży nacisk na rozwój współpracy gospodarczej między obu krajami.

Prowadzenia badań nad rozwojem i znaczeniem inwestycji niemieckich jest uzasadnione również nikłą wiedzą społeczeństwa na ten temat. Powoduje ona, że niemałe grupy społeczeństwa kierują się w ocenach inwestycji resentymentami historycznymi oraz stereotypami i są niechętne albo wręcz przeciwnie działalności kapitału niemieckiego.

Warto tu podkreślić, że realizowany w Instytucie Zachodnim projekt jest pierwszym w nauce polskiej przedsięwzięciem badawczym poświęconym problematyce inwestycji niemieckich w województwach zachodnich, prowadzonym na tak dużą skalę. Ważną jego zaletą jest interdyscyplinarność. W ramach projektu współpracują bowiem ekonomiści, prawnicy i socjologowie z Instytutu Zachodniego, Akademii Ekonomicznej i UAM.

Celem badań jest:

- scharakteryzowanie warunków do działalności kapitału niemieckiego w województwach gorzowskim, jeleniogórskim, poznańskim, szczecińskim i zielonogórskim oraz polityki RFN wobec inwestycji zagranicznych,
- ustalenie wielkości i struktury inwestycji niemieckich w tych województwach,

– określenie roli ekonomiczno-społecznej inwestycji niemieckich oraz wskazanie na ocenę ich funkcjonowania przez społeczeństwo pięciu województw,

– sformułowanie wniosków mogących przyczynić się do zintensyfikowania inwestycji niemieckich w pięciu województwach.

Analiza obejmuje okres od przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych, kiedy to powstały lepsze warunki do inwestowania w naszym kraju przez państwa zachodnie, do połowy lat dziewięćdziesiątych.

W części dotyczącej oceny warunków istniejących do prowadzenia inwestycji przez kapitał niemiecki w pięciu województwach zespół badaczy scharakteryzuje czynniki, od których uzależniona jest lokalizacja inwestycji (m.in. stan ustawodawstwa odnoszącego się do inwestycji zagranicznych, poziom płac, kwalifikacje i wydajność pracy siły roboczej, sprawność administracji terenowej, stan infrastruktury, stosunek społeczeństwa do podejmowania inwestycji) oraz stosunek niemieckich władz i kół gospodarczych do inwestycji w Polsce (w tym i w pięciu badanych województwach).

Badania zmierzają nie tylko do ustalenia skali inwestycji, ich struktury w ujęciu branżowym i z punktu widzenia wielkości podmiotów inwestujących oraz form prawnych przedsięwzięć inwestycyjnych, ale i do wyjaśnienia przyczyn decydujących o występowaniu różnic w rozmiarach i strukturze inwestycji.

Zespół badawczy podejmuje także próbę oceny roli ekonomiczno-społecznej inwestycji niemieckich, koncentrując się na czterech podstawowych kwestiach – efektywności ekonomicznej inwestycji, wpływie inwestycji na proces innowacyjny dokonujący się w firmach, na stan zatrudnienia i kwalifikacje załogi oraz na aktywność przedsiębiorstw w zakresie ochrony środowiska naturalnego.

Przedmiotem badań będzie również stosunek społeczeństwa pięciu badanych województw do funkcjonowania inwestycji niemieckich oraz determinanty zachowań i ocen.

Uzyskane wyniki przeprowadzonych badań pozwolą sformułować wnioski dotyczące metod zdynamizowania inwestycji niemieckich w tych województwach, pożądanej struktury przedsięwzięć inwestycyjnych i sposobów eliminowania ewentualnych niepożądanych skutków inwestycji.

Końcowym efektem prac będzie obszerny raport, który oprócz walorów poznawczych spełniać będzie wszelkie wymogi przydatności dla praktyki gospodarczej.

PIOTR KALKA